

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 451. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356732448/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Tiecks satiriske Lystspil har f. Eks. i deres ydre Form et aristofanisk Tilsnit. Men aldrig er deres Satire rettet mod nogen politisk Personlighed eller Retning. Disse Lystspil angriber Oplysningen, og man faar hos *Tiecks* Biograf udtømmende Besked om, hvad Digtet forstod ved dette Ord. Paa den Tid, siger *Köpke*, var de mest ansete og navnkundige Mænd i Berlin, der hidtil havde ledet den offentlige Mening, dannede under Frederik den Stores Regering. De havde optaget det aittende Aarhundredes herskende Anskuelse i deres Kød og Blod. Det var moralske, pligtopfyldende Mænd, der med stor Embedsiver, ofte med Jernflid arbejdede i alle Videnskabens og Forvaltningens Fag. Hvad enten de var Medlemmer af Regeringen, Teologer, Skolemænd, Kritikere, Populærfilosofier eller Digtetere, gik de ud paa at gøre Religion og Videnskab nyttige og ved ydre Forholdsregler opdrage Menneskeslægten. Da det for dem først og fremmest maatte gælde om Almenfatteligbed, kom de nødvendigvis til at opspæde og udtræde Stoffet, og udjævne Højt og Lavt i en gennemgaaende Middelmaadighed. En vis ulastelig borgerlig Vandel blev deres sædelige Ideal, som i Sammenligning med den gamle Troes-Inderlighed syntes ringe og fladt. De beraabte sig gennemgaaende paa *Lessing* som deres store Mand og mente at have Overleveringerne fra hans Virksomhed for sig. Man begriber let, at de fejdede mod *Goethe*, hvad *Lessing* jo selv havde gjort, og at de overhovedet maatte have en indskrænket Opfattelse af Indbildningskraftens Betydning og Værd. For dem var den den ydre Nyttens Træl og havde kun Værd som et Redskab i Sædelighedens Tjeneste.

Spot over dette Læseverdenens sædelige Hang finder man rundt omkring hos *Tieck*. Saaledes f. Eks. i *Den bestøvede Kat*: Katten, *Hinze*, gaar om Aftenen om i vemodige Tanker. Han begynder at synge en Jægersang. En Nattergal slaar i en nærtstaaende Busk. «Den synger fortræffeligt, siger han, denne Skovens Sangerske, hvor henrivende maatte den ikke *smage!* — Jordens Store er dog ret lykkelige, at de kan spise saamange Nattergale og Lærker, de har Lyst til; vi stakkels simple Folk maa nøjes med Sangen, med den skønne Natur, med den ubegribeligt søde Harmoni. — Det er pinligt, at jeg ikke kan høre Noget synge, uden at faa Lyst til at spise det.»

Parterret tranper, Kattens uædle Tankegang oprører de brave Tilskuere. *Hinze* lader da Nattergalen i Fred, men da

en Kanin kort efter springer forbi, fanger han den behændigt og kommer den i sin Pose. Det er hans Agt at forære den til Kongen for at vinde dennes Hjerter for sin Herre. Han siger nu: «Det Vildt er et Slags Sødskendebarn til mig, ja det er Verdens Gang nutildags, Slægtninge mod Slægtninge, Broder mod Broder!» Imidlertid faar han Lyst til selv at spise Kaninen, men betvinger sig og raaber: «Fy skam dig, Hinze! — Er det ikke den Ædles Pligt at opofre sig og sine Tilbøjeligheder for sine Medskabningers Lykke? Det er Endemaalet, til hvilket vi er blevne skabte, og hvem der ikke kan det — o det var bedre for ham, om hans Moder aldrig havde født ham!» — Han vil gaa, men man klapper voldsomt og raaber almindeligt Da Capo. Han maa sige det sidste Stykke endnu engang, saa bukker han og gaar med Kaninen. Tilskuerne er i den syvende Himmel af Henrykkelse, som over en Ordstrøm af Iffland.

Af ligesaa literær Natur er Satiren i Tiecks *Däumling* (Tommeliden). Den er rettet mod den antike Aandsretning i Literaturen, særligt mod Goethe. Et Æmne som Tommeliden, tildels behandlet i den græske Tragedies højtidelige Versemaal, frembød adskilligt Pudsigt, idet alle Trækkene fra Middelalderens Folke-Eventyr stilledes i den antike Stils Belysning. Det hedder f. Eks. om Syvmøstøvlene:

«Tro De mig, jeg kan se paa disse Støvler, at de stammer fra den gamle Grækeretid. Nej, nej! saadant Arbejde udfører ingen Moderne, saa sikkert, simpelt, ædelt i Tilsnittet, sandanne Sting; det er et Værk af Fidias, det lader jeg mig ikke afdisputere. Se kun engang, naar jeg stiller den ene saaledes hen, hvor op-højet, plastisk den staar i stille Storhed; ingen Overflod, intet Broderi, ingen gotiske Bisager, Intet af den romantiske Sammen-blanden i vore Dage, hvor Saal, Læder, Klapper, Folder, Sværte, Voks, Alt maa bidrage til at frembringe Mangfoldighed, Glaas og et blændende Væsen, der ikke indeholder nogetsomhelst Idealt. Nutildags skal Læderet glinse, Saalen knirke, naar man træder, elendigt Rimeri, som de Gamle ikke kendte.» Der forekommer nogle af Goethes Yndlingsord i denne mere spydige end vittige Beskrivelse.

Vittigst forsvarede Tieck sig imod Beskyldningen for overdreven Følsomhed. Moderne Beundrere af Prosper Mérimée kan be-tragte Satiren som rettet mod dem. Tieck hævner sig paa sine Kritikere ved at lægge deres Indvendinger i Munden paa Leid-